

SPECIMEN INAUGURALE MEDICUM,

SISTIT

EXAMEN CAUSARUM,

PROPTER QUAS

VALETUDINARIUS,

IN LÆSIONE INTERNARUM
PARTIUM CORPORIS SUI,
VITAM CONSERVARE POSSIT.

QVOD

AMPLISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ

CONSENSU

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN ARTE MEDICA HONORIBUS
AC PRIVILEGIIS RITE CONSEQVENDIS,
ERUDITORUM DISQUISITIONI

TRADIT

FRANCISCUS THEOPHILUS

ROTH, BRIGA SILESIUS,
PHYSICUS INSTERBURGENSIS.

ANNO MDCCLIX. MENSE JULII.

REGIOMONTI,
LITTERIS HARTUNGIANIS.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5TH AVENUE
NEW YORK 17, N.Y.

PRO GRAVE DOCTORS

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 5TH AVENUE
NEW YORK 17, N.Y.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

PRÆFAMEN.

Mirabilem esse DEum Dominum in manuum suarum operibus, profunditatem in ex hausta sapientiæ deprædicantibus, quotusquisque est, qui non cognoscit? eamque gratiæ plenitudine repletam, non solum in opere creationis, sed etiam in operibus conservationis, infinitum numerum intuentibus, se reddere conspicuam, quotusquisque est, qui non agnoscit? Eluceffit in hoc opere singularis æterni Numinis bonitas, ex qua emanare in perpetuum iussit, benedictionem suam, sterilem terram cum omnibus productis suis frugiferam reddentem quæ cum essentialem suæ scaturiginis indolem habeat, & annihilationi resistat, relicto unius Subjecti habitaculo, alterum inertis naturæ animandum & fertile reddendum occupat. Regnum Vegetabile, evidentissimum Divinæ bonitatis, in multiplicato seminio, & exinde enato germine benedictionis testimonio, nobis ob oculos ponit documentum: quod neque genus, nec speciem suam in æternum interire, non patitur, quamvis ex hujus regni fructibus, tantus hominum & animalium numerus, nutriatur, quantus omnem intellectum fugit.

In Regno animali, non minor Altissimi exaltatur Gloria, in præbendo pabulo, unicuique generi appropriato, & ingenerando stimulo, ad sexum utrumque multiplicandum, cohabitationi necessario. Terrarum omnium aquas, tellurem & insulas ambientes & perreptantes si inspicias, benedictionem Domini in centuplo majore numero & pondere, in piscibus, quam in animalibus terrestribus, observabis, dummodo eorum ovaria, quæ

sunt belluæ magnitudinis, eorumque, quæ cannabi feminis molem vix præseferunt, contemplare volueris, & distincta in eis seminia numeraveris. Persuasissimus sum, te in stuporem conjectum exclamaturum esse. O! quam mirabilis est DEUS Dominus, in manuum suarum operibus, Conservationis quoque opus respicientibus. Montium & terrarum viscera si intraveris, in abyssso fodiendo explorato, ex mineralibus & metallis, splendidi arte factam divitiarum molem in eis reperies, quam animus vix concipere, nec oculus splendore excæcatus capere potest. In quibus durissimis lapidum & metallorum corporibus, experimento instituto, oculis quidem subductum, re vera tamen existens Seminarium, conservationi sui generis a Creatore datum, latere, metalli fossorum testimonio convictus, credo: qui in metalli fodina ante centum annos jam derelicta, propter inventam materiam, sumptibus in eam faciendis, indignam, terra reiterato labore eruta, minerale, prætioso metallo ditissimum, detexerunt: quod de seminio antea abscondito, postea vero in maturo metallo patefacto, luculentam veritatis demonstrationem involvit. Hominum genus si intueris, prædictorum omnium multo nobiliorem faciem concentratam in eo detegere tibi licebit; quæ Sanitatis conservationem in sua integritate respicit, & vitam quoque in læsione nobiliorum partium, per plures quandoque annos, protahere novit. Et hæc Corporis humani contemplatio in suis partibus, objectum Speciminis hujus esto; quæ Causas inquirat: Cur Valentudinariius vivere tamen possit, etsi partes internæ sint læsæ.

§. I.

Quoniam Valetudinarius est Subiectum hujus Speciminis. Ordo rei postulat, ut de illo definiendo, initium traham. Quare valetudinarius est ægrotus, qui variis morbis Symptomaticis exercetur; ut acutus impetus in morbum idiopathicum mortem accelerantem, præcaveatur, & vita imbecillis conservetur. Aegrotum vero dicendum esse valetudinarium, constat ex signis prægressis quæ indicant, hanc vel illam partem corporis sui internam esse læsam. Quæ visceris hujus vel illius læsio, prouti vel major vel minor deprehenditur, eo majores vel minores quoque dolores, tensiones, pressiones; & plura adhuc alia, quæ in morbis Symptomaticis eminent & urgent, patiens comites habet.

§. II.

Est autem morbus Symptomaticus, præternaturalis actionum constitutio, quæ vel tanquam vere morbida & passiva læsio actionum, vel tanquam activa, proportionata, & salutari intentione, suscepta alteratio, motuum secretoriorum & excretoriorum considerari debet. Exemplum, morbum Symptomaticum, illustrans, sese offert in Tussi Phthysicorum: quæ, cum sit motus pectoris discussorio-elisorius, quo mediante, motus præternaturalis, in pulmonibus hærentem, materiæ tenacis viscosæ vel mucidæ Sangvinis portionem, eliminare intendit; ut actualis exulceratio præoccupetur, & febris hæctica, cum reliquis Symptomatibus exacerbatis præcaveatur, ne æger intra breve tempus consumatur; si acutus impetus, morbi ideopathici urgeat; sed potius,

A 3

per

per plures adhuc annos in statu valetudinario, vivere possit.

§. III.

Sicut tussis, ex infarctu, minime vero ex ulcere pulmonum, morbum Symptomaticum, visceris ex parte saltem læsi repræsentat: ita hæmorrhagia narium & hæmorrhoides, quorsum etiam referendæ sunt omnes excretiones mucosæ, quæ non passive sed active se habent; morbi Symptomatici præservativi faciem addigitant; ne metuenda ex plethora, varia morborum genera innidulare possint; si proportionata quantitas, salutari intentioni destinata, in hoc excretionis genere servetur: quousque tali motu tonico aucto exercitatus, homo sanus dicendus erit. Ubi vero vel ex diætæ vitio vel ex naturæ errore motus ille, in quantitate humoris sanguinei vel mucosi excernendi, vel excedit vel deficit, facile ex hujus vel illius visceris læsione aliquali non totali, fieri potest, ut hinc inde corporis Symptomata exsurgant, iisque vexatus homo, ægrotus, non quidem morbo chronico decumbens, prædicandus, re vera tamen in ordinem Valetudinarium referendus sit, quorum Sanitas quidem est imperfecta, vita tamen præsentis periculo minime est obnoxia.

§. IV.

Progredior nunc ad causam maximi momenti contemplandam; Cur valetudinarius læsis partibus internis, tamen vivere possit. Notum est, ex inspectione corporis humani, sapientissimum ejus Creatorem, omne viscus, vitalitati inserviens duplici vel lobo vel numero instruxisse non alium certe in finem, quam ut læso uno, alterum

alterum servari possit integrum: quo beneficio dato, vita periclitans retardetur; quod fieri non posset, si numerus saltem simplex non divisus in visceribus esset conspicuus. Intueri si placet, cerebrum & cerebellum; ventriculum cordis anteriorem & posteriorem; Pulmonem dextrum & sinistrum; lobos in hepate & liene bispartitos; renes & testiculos intervallo divisos, ventriculum & alia, duplici numero cohærentia, in quibus omnibus visceribus, vitalitati nutritioni & generationi inservientibus, binarium numerum facile deprehendes: qui usque adeo ad partes corporis externas, pedes & brachia, imo ad sensus quoque externos, organa auditus, visus, olfactus, Gustus & tactus, sese extendit. Ex quâ admirandæ sapientiæ structura, tantopere amorem & providentiam Creatoris erga opus manuum suarum facile cognosces, qui noluit, ut læsa una vel altera visceris parte, in sua integritate, nihilominus in læsione subsistat: quia infinitus in structura corporis, viarum est numerus in quibus adempta una vel altera, ex aliis subordinatis & substitutis viis, vita conservari potest ita quidem ut homo, non sanitatis vigore superbiens, sed virium imbecillitate humiliatus, valetudinarius, inde exsurgat.

§. V.

Ex allegatis rationibus causam proximam facile intelligere potest, cur valetudinarius subitanæ morti non sit expositus, sed potius quandoque pro rerum circumstantia, diuturnitati vitæ reservatus sit. Memorabili exemplo, in actis N. C. reperibili, quod loco aliorum esto! veritas dictionis clarior apparebit. Juvenis viginti quinque annorum, ex provocato sanguinis orgasmo, incidit in enormem hæmoptisin. Medicus sva-
debat

debat reiterandam venæsectionem; sed infelici successu, quia sincerus sanguis in duplo majore pondere excernebatur, in eum gradum, ex quo subitanea mors metuenta fuerat, præcipue, ubi reiteratus impetus omnia medicamenta subadstringentia sprexit, & suspicio Arteriæ in extremitate ruptæ, tristissimam prognosin confirmavit. Jacebat æger ex peracuto symptomate in stratum stramineum conjectus, sublevi tegumento semianimis, sine vocis perceptione & sensibili respiratione, per integrum diem & noctem, ne cruor sanguinis extravasati moveatur, & Tussè accedente floridi sanguinis repetita excretio de novo provocetur. Elevatis saltem oculis æger intuebatur Autorem & Conservatorem vitæ, & fractis suspiriis ejus implorabat auxilium.

§. VI.

Diebus insequentibus, sensit patiens tussiculam naturali instinctu excitatam, quæ cruorem sine relicto residuo, successive excernebat. Quo negotio finito, decumbens in lecto vitam non nisi jusculis gelatinosis sustentabat, & tritum jam dudum proverbium commendatum sibi habebat. Si tibi deficiunt Medici, hæc tria Medici tibi sunt!

Mens hilaris, Requies, moderata Diæta.

Quo vitæ genere, Juvenis valetudinarius, per integrum quinquennium, exacte servato, virilem ætatem consecutus, non solum amissam Sanitetem recuperavit; sed corpore & animo quoque robustior factus, octoagesimum vitæ suæ annum, sine magna morborum molestia, incolumis tetigit. Fatis denique perpeffis senex valedicens, cultro anatomico curioso occasionem dedit, ad Viscus Pulmonum inspiciendum & læsionis vestigium detegendum

dum quod dextrum Pulmonem, sinistro minorem, & in supetiore ejus parte, cicatricem, digiti transversæ magnitudinem præ se ferentem, aperuit, quæ indicabat, ex Substantia ejus, in purulentam materiam conversa & successive excreta, decrevisse Pulmonem læsum, salvo respirationis negotio. Allegare possem, adhuc alia documenta, in Subjectis valetudinariis detecta, quorum alterutrum visceris organum, ex profunda læsione, officio suo fungendo inhabile factum est, in quo rerum statu, Valetudinarius per plures annos vixit, dummodo alterum fuerit integrum; nisi angustia paginæ prolixæ materiæ resisteret.

§. VII.

Ne vero putes, in profundo naturæ operosæ ad conservandum domicilium suum, latere unicas causas, propter quas valetudinarius vivit. Scire te convenit, naturæ Dominum suos habere ministros, in arte vero Doctores & Magistros, quorum cogitatio, industria & labor eo fertur, ut in morbis superandis, passivæ naturæ, in iis partibus, ubi imbecillem vel erroneam eam deprehendunt, salutari suo consilio & efficaci auxilio, ibi succurrant, & viam rectam in motu & tono reassumendam, aperiant. Quorum collato beneficio, mille valetudinarios, sat diu & sat bene vixisse, nec vulgo ignotum est; dummodo natura cooperans suum quoque conferre potuit Symbolum; quod in discrasia fluidarum, & atonia solidarum partium, non nisi raro sperandum est.

§. VIII.

Memoratu dignum exemplum, non natura sed arte datum ante oculos ponere mihi placuit; in Virgine circiter triginta annorum, nobili genere
B nata:

nata: quæ valetudinaria per multos annos, variis variis generis, morbis Symptomaticis torquebatur: iis quoque non exclusis, qui suspicionem veneficii prætulērunt, & cum natura humana nullam conformitatem habuerunt. Siquidem illa aliis temporibus latratum canis, aliis cantum galli gallinacii, aliis ululatum lubi, aliis hinnitum equi & mugitum bovis imitabatur. Quæ inusitata symptomata omnia artis exquisita remedia illuserunt. Accedebat tandem Medicus, qui ni fallor electione eruditorum in arte curiosorum comperuit, ea & similia præternaturalia symptomata originem trahere consuevisse, ex vario verminoso seminio, quo sublato, tanquam causa, effectum quoque sublato iri, sperabat. Propinabat ægrotanti virgini remedia vermes enecantia & excernentia, felici omine & felicissimo successu, quia integros in excretionem folliculos detexit, iisque sublati, diu decumbenti, exoptatam sanitatem restituit.

§. IX.

Constat præterea, non omnes hujus vel illius visceris læsiones, pari modo esse periculosas, vitæ insinuantæ. Alia enim est ratio, visceris in profunditate sua læsi, alia saltem in sua superficie: alia quoque universalis, alia vero particularis læsionis faciem præbet. Prout enim hæ læsiones gradu inter se differunt; ita quoque majore vel minore periculo circumscribuntur. Quorum referendi sunt, morbi chronici & morbi acuti. In prioris morbi statu, per plures annos, valetudinarius vitam protrahere potest; in posterioris vero morbi impetu, intra unius vel alterius septimanæ periodum, vitam suam abbreviatam iri, ægrotus, decumbens, metuere debet. Cujus morbi distinctio, Valetudinarium quoque ab ægroto probe distinguit: ita quidem, ut prioris actiones

nes vitales, animales, mixtæ & morales quoque non nisi partialem, levem & minus periculofam læsionem patiantur; quæ eum ab occupationibus negotiis & laboribus, viribus suis emetiendis, non deterret multo minus excludit; per consequens, vitam quoque suam, nisi vitium in diætâ servanda commissum, concurrat, per unam vel alteram annorum seriem adhuc conservandam, ei promittit: de quibus prærogativis, ægrotus, in febribus inflammatoriis, inter spem & metum reconvalescentiæ dubiose hærens, sibi gratulari nequit.

§. X.

Veritatem dictorum, clarior lux affulget si uno vel altero exemplo illustrante, Lectori subvenire non neglexero. Offero tibi duo Subjecta, hepatis læsione laborantia, quorum alterum conquerebatur, de insigni corporis lassitudine, quam excipiebat strictura & compressio sub scrobiculo cordis, unde angustia præcordiorum cum difficili respiratione; sentiebat quoque talem pressionem in hypochondriis versus latus dextrum, cui se adjungebat febricula cum flavedine, primo quidem gradu in oculis, deinde autem per totum corporis habitum. Quæ signa satis sunt manifesta, icterum apparuisse, qui ab hepatis constrictione, transitum bilis ad folliculum & intestina intercipientem, originem suum trahit; in tali rerum statu, quia non profunda sed levis saltem visceris læsio adest, quæ per ad propriata Medicamenta curationem in dubium minime vocandum admittit, valetudinariis, longævitatem vitæ suæ promittere sibi potest; præcipue si motus & potus sufficiens, corpori non dene-gandus, remediis medicamentosis se associare valeat.

§. XI.

Audiamus nunc quoque alterius Subjecti quærelas, profundiore hepatis læsione ex citatus, ut exinde cognascamus, gravitatem morbi, cui nulla propemodum spes vitæ conservandæ relinquitur. Tumorem & duritiem in regione hepatis, constanter & durabiliter se sentire prædicant quæ pathemata haud raro sensu quoque externo percipienda excurrunt: quibus dolores obtusi, tensivi, gravativi se conjungunt: tussim & affectionem asthmaticam, utramque siccam accedere dicunt: Sensibilem denique hecticam, corporis cum tabe, in partibus superioribus, cum tumoribus vero in partibus inferioribus, concurrentem, se observasse perhibent. Quæ tristissima phænomena scirrhum hepatis incurabilem adesse, indicant, qui perpetuam dispositionem habet, ad corruptionem subeundam, sive inflammatorio-suppuratoriam, sive sphacelofam quarum neutra neque restituendam sanitatem, neque retinendam vitam promittere potest. Ex inde cognoscimus, non tales & similes Viscerum læsiones profundas, sed leves saltem ad statum valetudinarium pertinere, cui spes vitæ ad tempus conservandæ affulget.

§. XII.

Interea non nego, existere casus, ubi ægrotus ex acuto morbo superstes in chronicum delapsus, valetudinarius factus est, qui non obstante visceris exulceratione, & confectariis mali moris exinde dependentibus, per plures quidem annos, sed miseram doloribusque per intervalla recurrentibus, excruciatam vitam egit. Talem ob oculos pñno, in valetudinario, calculo renum & vesica laborante. Hic ex congestoria Sangvinis Stasi, & hanc in secuta febre inflammatoria, quam presso pede excepit

excepit ulcerosa corruptio, concrementum mucido-salinum, calculus renalis dictum expertus est: quod, ubi per angustos ureteres in vesicam urinariam emittitur, lancinantibus doloribus patientem usque edeo excruciat, ut cum periculo vitæ amittendæ nihilominus eam conservet, & positis intervallis, valetudinarium ab omni morborum Symptomaticorum molestia liberet. Causam insecuti hujus naturæ beneficii si inquiris, non aliam in arte medica detectam invenio, quam eam, quæ prædicat remittente paroxismo, omnes actiones vitales animales & mixtas, quoad motum & tonum in patiente rite denuo succedere, & restitutæ sanitatis vultum induere.

§. XII.

Præter omnes supranominatas causas quæ valetudinarium in læsione visceris conservare possunt; singularem Naturæ bonitatem, quam optimo Jure Medicum sine Medico appellamus, in scenam quoque producere placet, ex Observationibus Medicorum Practicorum provocatam; quorum testimonia confirmant, se vidisse hydropicis affectibus laborantes, de quorum læsione in vas lymphaticis nullatenus dubitaverunt, qui ex usu remedium domesticorum, tantam diuresin experti sunt, quantam, extravasati humoris quantitatem in corpore latitasse vix crediderunt: quo excretionis genere, ægrotautes, a præsentaneo vitæ periculo liberati, statum suum periculosissimum, cum statu valetudinario, qui sibi reservationem vitæ per annos indeterminatos promisit, commutarunt quam naturæ bonitatem in morbis hydropicis, ubi non solum vasorum lymphaticorum læsio, sed tonus quoque in universa corporis peripheria debilitatus de-

prehenditur, inter plurimos, non nisi paucissimi, singularis bonitatis, experiuntur.

§. XIV.

Supereſt adhuc unica cauſa, commemoratu digniſſima, in hoc paſſu eruenda: quæ eſt confidentia erga Medicum & Medicinam, hæc, quantopere mirabiles effectus in corpore humano producat, non ad vulgum pro- vocandum, ſed ſcientificè demonſtrandum erit. Eſt autem confidentia entis ſpiritualis activa qualitas, quæ ad corpus ſibi gratiſſimum ardenti deſiderio fertur, ita quidem, ut illud ſtrictiſſimo non ſolum vinculo teneat, ſed ideam quoque ſuam huic imprimat.

Quam ergo ideam ſpiritus in corpore humano vitalis, ſibi repræſentat, eam quoque ſubjecto ſibi corpori imprimit, ut, quam in mente habuit inviſibilem, viſibilem in corpore reddat. Hanc confidentiæ definitionem ſi ad ægrotum, viſceris læſione aliquali laborantem, applicamus, eumque ſingulari amore ad hunc vel illum Medicum, excluſis omnibus aliis, ferri animadvertimus, ſubito experiemur, negotium curationis multo felicio- rem habere ſucceſſum, quam in alio, ubi faſtidium erga Medicum & Medicinam morbum exaſperat & mortem accelerat. Ratio fundata eſt, in principio immateriali activo cooperante; quod ſibi ſubjectam partem matetia- lem paſſivam virtute ſua illuminante & fovente ita cor- roborat, ut contracto novo vigore ſibi inimicum ſecer- nat & expellat amiſſumque vero conquirit & retineat, amiſſumque vigorem læſæ parti reſtituat.

§. XV.

Exemplorum, admirandam confidentiæ efficaciam, illuſtrantium, tantus in re publica eſt numerus, quantus eſt vulgi & plebejæ multitudinis, remediorum apparatus, quam

quamvis haud raro absurdissimus, in morbis suis tamen tollendis, quandoque efficacissimus. Ecquis est? qui præter hanc confidentiæ mirificam proprietatem, quæ tamen nihil aliud est, quam Spiritus vitalis activitas, vel avtocrateia naturæ, ab aliis quoque animæ energiea dicta, aliam adhuc in artis ratiocinio detectam causam, in curandis variis morborum generibus reddere potest: quæ cum omnes actiones morales, ad vitam in tempore beatam dirigat, ad æternam quoque felicem hominem disponat, imaginatione sua in partu, monstrosa quandoque addat, & corpori essentialia tollat: quid impedit, quo minus actiones animales & vitales, in motu & tono proportionatas, ad vitam servandam necessarias, conservet, remotis inutilibus, utilia retineat, in læsis partibus, defectum suppleat; ex ægroto, inter malleum mortis, & incudem vitæ hærente, Valetudinarium, denique hominem sanum faciat.

§. XVI.

Sufficiat! institutum hoc examinem causarum, ex arte medica & natura rerum petitur, idque ratione & experientia in demonstratione corroboratum, quo ipso sentio, me lapidem dubitationis removisse, introitumque apreuisse, ad detegenda plura adhuc, in naturæ abyso recondita, & insequentibus seculis reservata mysteria: Sufficit mihi ad rationis intellectum demonstrasse; valetudinarium quem cognoscendum tibi addigitavi, in læsione hujus vel illius partis internæ adhuc sanabilis, vivere non solum sed per plures, opinione annos, vitam suam protrahere posse: si debitam adhibuerit diligentiam, ad mentem perpetue hilarem acquirendam, ejusque castitatem in casto corpore conservandam rebusque suis, ad modulum necessitatis non satietatis, ex providentia divina, in

in omni vitæ suæ discrimine sibi datis, contentum esse; quibus sufficientiæ divitiis, animus in requiem translocatur, ut corpus plura quoque, quam quæ conservationi inserviunt, non appetat. In fine problema solutum, exclamat. Fac ea! Valetudinarie, quæ coronidis loco dicta sunt, & vives!

§. XVII.

Huic fini, annectere adhuc plucuit, sententiam meam, ex pertractata materia in compendium redactam: ut ex ea dijudicatio ex parte pateat, utrum in demonstrationis progressu, viam regiam artis medicæ secutus sim an vero in semitas devias deflexerim. Quare statuo, valetudinarium, læsis partibus internis, in hujus vel illius viscere, vivere posse. 1) Si ex obstructione vasorum vel sangviferorum, vel lymphaticorum, vel chyli ferorum primi generis, vasa secundi vel tertii generis, sunt illæsa, ut per ea transitus humorum pateat, & circulatio quodam modo in fracta, in tantum saltem, minime vero in totum tollatur. 2) Si in visceribus duplici vel lobo, vel numero, præditis, uno saltem læso, alter vero salvus existit, ut per eum se & exeretiones promoveri possint. 3) Si læsio non per se est lethalis. 4) Si morbus congruis medicamentis saltem leniri potest. 5) Si læsio ex fonte diætetico curationem admittit. 6) Si læsio non est tam gravis, ut febris inflammatoria, & tristissima consecutaria eam excipiunt. 7) Si in Systemate nervoso partes minus principales sunt læsæ, & a tonia saltem particularis existit.

T A N T U M.

